

ESQUERRA
75 ANYS

I OBRIRÀ SOLCS L'**ESQUERRA** CATALANA

“NO OBLIDAREM LES COSES QUE HEM APRÈS
EN AQUESTS ANYS DE FOSCA TRAMUNTANA;
LES RIBES UNIRAN HOMES DE PES
I OBRIRÀ SOLCS L'**ESQUERRA** CATALANA”

JOAN BROSSA

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

INTRODUCCIÓ

El març de 1931, es crea Esquerra Republicana de Catalunya. Els setanta-cinc anys d'història d'Esquerra són un bon fil conductor per a una narració dels esdeveniments polítics de la Catalunya de l'últim segle. El formidable esclat polític del 14 d'abril de 1931 significa l'aflo-
rament de la voluntat d'emancipació social i nacional que durant dècades no s'ha pogut expressar amb plenitud, però la desfeta del 1939 avorta el procés de construcció democràtica de Catalunya. El tall és aclaparador. Però la llarga dictadura feixista tampoc no aconsegueix eliminar la voluntat d'afirmació nacional del poble català. Amb tot, l'evident progrés aconseguit amb la recuperació de l'autogovern, després del franquisme, no oculta les seves mancances. Esquerra entén que cal obrir nous camins per enfortir el lligam entre catalanisme i progressisme que faci possible una cultura d'esquerres compromesa amb els valors socials d'una catalanitat popular constantment recreada.

Aquesta mostra es presenta com un veritable recorregut per la història d'Esquerra i per la història de la Catalunya del darrer segle. Recorregut que ha de permetre recuperar la memòria dels que van forjar el projecte cívic i polític d'Esquerra i dels que l'han sabut mantenir i actualitzar enmig de dificultats sovint extraordinàries.

1

LES ARRELS D'ESQUERRA

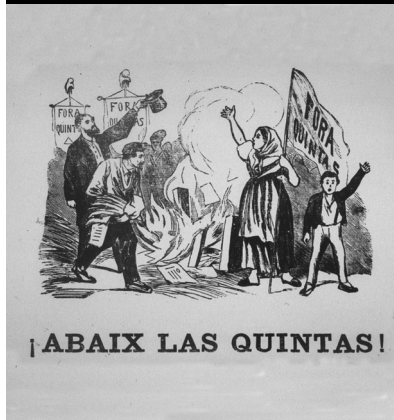
La cultura obrera i popular catalana del primer terç del segle XX mostra una singular vitalitat i autonomia. És una època marcada per la coexistència dels nous moviments socials emergents i la continuïtat d'un Estat que manté uns trets manifestament anacrònics. Societats corals, ateneus, sindicats, teatre popular, premsa republicana i catalanista..., una densa xarxa d'institucions vilatanes i urbanes articulen una societat civil plural, generadora de diverses tradicions polítiques i culturals de caràcter popular. Catalanisme, obrerisme, republicanisme i un difús antiautoritarisme són els seus components més constants. Sense tenir en compte aquest cabalós pòsit cívic i cultural no es pot entendre la singularitat de la forja d'un projecte polític com el que representa Esquerra als anys 30.

Cor L'As de bastos de Gràcia
1931

Fotografia de Brangulí
Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Federació de Cors de Clavé

ESQUERRA
75 ANYS

ANTIMILITARISME

Les mobilitzacions per a les guerres colonials, amb la crida reiterada de reservistes, varen provocar finalment l'esclat de protesta social anticlerical i antimilitarista de l'estiu de 1909 (Setmana Tràgica). La crida de reservistes afectava bàsicament obrers casats i amb fills que no podien pagar la quota establerta per redimir-se del servei militar. El sentiment antimilitarista també té el seu origen en el fet que les classes populars vivien l'estat central com una institució llunyana i culturalment estranya molt més identificada amb la repressió política i social que amb la prestació de serveis bàsics.

Abaix les quintes
(gravat contra el reclutament militar)
Segona meitat del s. XIX
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

ATENEUS

Aquestes associacions cíviquestes i culturals, que tot sovint feien tasques de substitució d'una poc eficient administració pública, tingueren una gran importància a Catalunya. Des de mitjans del segle XIX aparegueren els ateneus obrers dedicats a l'organització d'activitats culturals diverses i a l'ensenyament dels treballadors, arribant a sostenir escoles primàries i d'arts i oficis com en el cas de l'Ateneu Català de la Classe Obrera de Barcelona. El moviment coral de Josep Anselm Clavé (1824-1874) contribuï a estendre i consolidar l'ateneisme popular i obrer arreu de Catalunya.

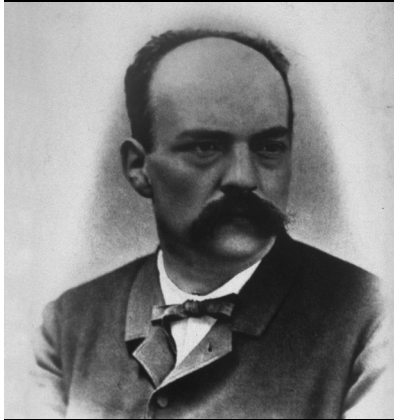
Josep Anselm Clavé (1824-1874)
Fotografia de Brangall
Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Federació Cors de Clavé

AVANTGUARDES

El Modernisme va obrir la societat catalana a la influència dels moviments estètics, literaris, artístics i polítics avantgardistes europeus i nord-americans. Simbolisme, impressionisme, expressionisme, futurisme, cubisme, dadaisme, surrealisme, Bauhaus, constructivisme... Barcelona és la punta de llança d'una societat receptiva i oberta a l'experimentació i a la innovació artística i social. L'obra d'un poeta inconformista i autodidacta d'origen social humil com Joan Salvat-Papasseit (1894-1924), és una mostra rotunda d'aquesta receptivitat innovadora.

Joan Salvat-Papasseit (1894-1924)
Fotografia de F. Serra
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona - Arxiu Fotogràfic

FEDERALISME

Estretament lligat al republicanisme, el federalisme fou una ideologia democràtica i anticoncentralista que tenia com a fi últim substituir l'autoritària monarquia borbònica per una federació lliure dels pobles ibèrics. A partir de la Revolució de Setembre de 1868, el federalisme adquirí entitat com a moviment polític (fundació del Partit Republicà Democràtic Federal) i prengué, a Catalunya, un caràcter autonomista i independentista. Josep Narcís Roca i Ferreras (1834-1891) i Valentí Almirall (1841-1904), autor de *Lo Catalanisme* (1886), foren significats representants del federalisme catalanista.

Valentí Almirall (1841-1904)

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

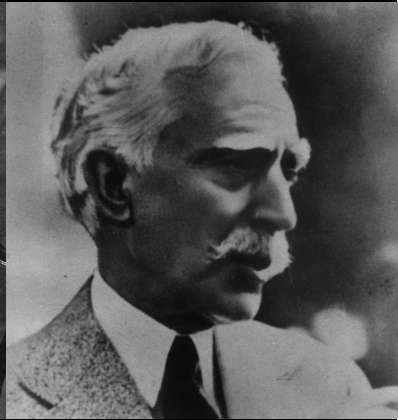

FEMINISME

En un context d'accelerada urbanització i industrialització, el feminisme català de principis del segle XX és de signe cultural i social. Promou els drets de les dones en l'àmbit educatiu, cultural i laboral. Carme Karr (1865-1943), escriptora i periodista, fou directora de la revista «Feminal» i publicà *Cultura femenina. Estudi i orientacions* (1910). Amb altres activistes impugnà de forma decidida alguns dels patrons socials tradicionals que relegaven les dones a la llar, i reivindicà la seva presència plena i activa en totes les esferes de la vida social.

Carme Karr (1865-1943)

Col·lecció J. M. Ainaud de Lasarte

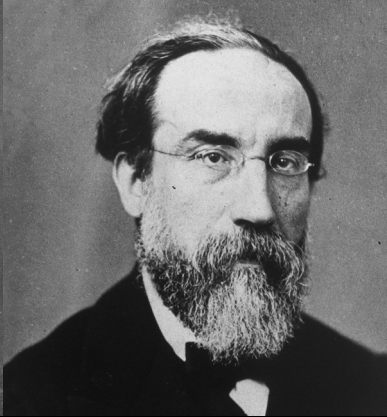
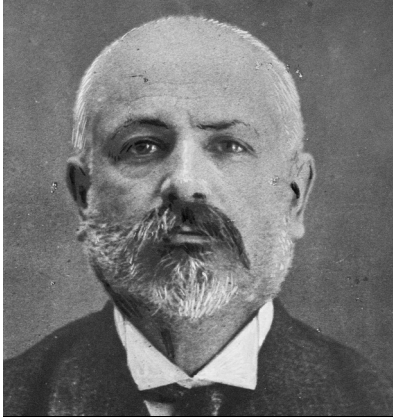

INDEPENDENTISME

L'independentisme català es formula a finals del segle XIX des del republicanisme d'arrels federals. Empès per la creació de nous estats a Europa després de la Primera Guerra Mundial i la independència d'Irlanda (1922), pren cos com a moviment polític en els primers decennis del segle XX amb la denominació de «separatisme». El 1922, sota el lideratge de Francesc Macià, es crea Estat Català, organització que durant la dictadura de Primo de Rivera, es constituí en destacat nucli de resistència catalanista i protagonitzà accions de caire insurreccional com els fets de Prats de Molló (1926).

Francesc Macià (1859-1933)

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

LAÏCISME

Exercint un estret control ideològic de la població, l'església catòlica espanyola s'identificà, al llarg del segle XIX i bona part del XX, amb el règim monàrquic i les oligarquies dominants. En resposta, els moviments d'esquerres prengueren normalment un caràcter laic i fins i tot anticlerical. El laïcisme, com a doctrina, propugnà l'alliberament de l'home i de la societat del domini de la religió i la separació de l'església i l'Estat. La figura de Francesc Ferrer i Guàrdia (1854-1909), pedagog racionalista i creador de l'Escola Moderna (1901), simbolitzà la lluita per un ensenyament modern, antiautoritari i laic. Fou executat acusat d'instigador dels fets de la «Setmana Tràgica».

Francesc Ferrer i Guàrdia (1854-1909)
 Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

REPUBLICANISME

Durant el segle XIX, el republicanisme fou tant una ideologia com un moviment social i polític. En la lluita democràtica contra l'autoritarisme borbònic les classes mitjanes liberals i els sectors populars compartiren els valors republicans de la Llibertat, la Igualtat i la Fraternitat. Francesc Pi i Margall (1824-1901) en fou un destacat exponent doctrinal i polític: autor de *La Reacción y la Revolución* (1854) i *Las Nacionalidades* (1877), dirigent del Partit Republicà Democràtic Federal i president de la Primera República espanyola (1873).

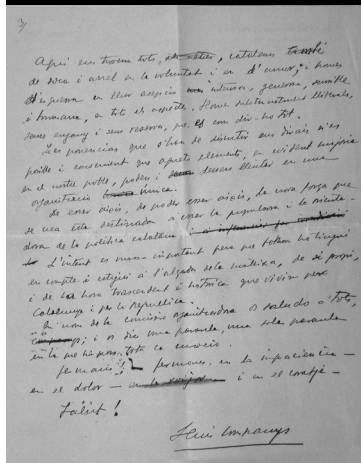
Francesc Pi i Margall (1824-1901)
 Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

SINDICALISME

El sindicalisme d'inspiració llibertària és un dels moviments socials més influents en la societat catalana del primer terç del segle XX. Advocats laboralistes com Lluís Companys o Francesc Layret (1880-1920) i dirigents com Salvador Seguí (1887-1923) representen la maduresa de l'obrerisme català. Conegut com el Noi del Sucre, Salvador Seguí es va manifestar com el més important sindicalista català de masses a la llarga vaga de la Canadenca (1919). Propugnà un sindicalisme obrer fort, unitari i independent. Com el seu amic Layret, fou assassinat al carrer per pistolers de la patronal.

Lluís Companys i Salvador Seguí
 1920
 Fotografia d'Alfonso

LA FUNDACIÓ D'ESQUERRA

Discurs de Lluís Companys per a l'obertura
de la Conferència d'Esquerres Catalanes

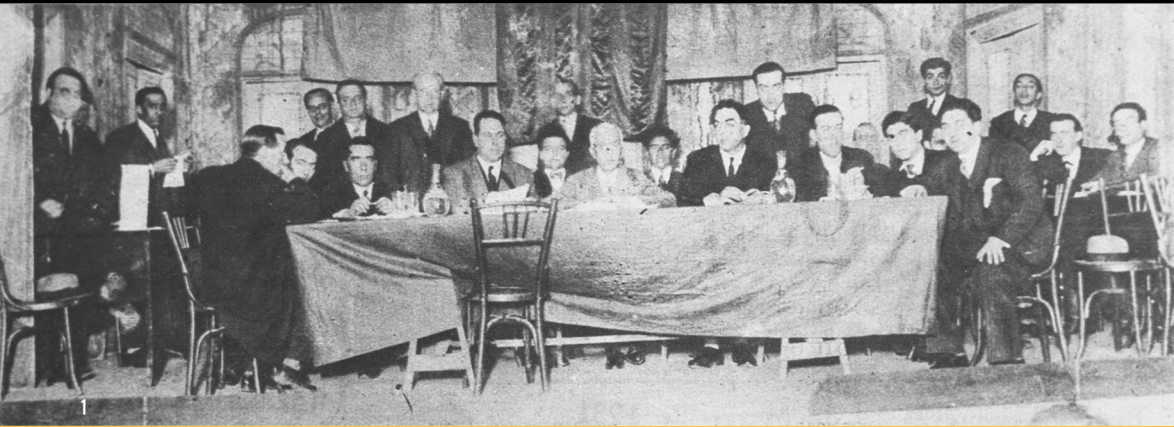
1931

Arxiu Joan B. Colla

Donada l'ordre de detenció que s'havia dictat contra
Companys, el discurs va ser llegit per Joan Lluhí i Vallescà.

El maig de 1930, el setmanari *L'Opinió*, dirigit per Joan Lluhí i Vallescà publica el *Manifest d'Intel·ligència Republicana*, signat entre d'altres per Lluís Companys, Antoni Rovira i Virgili, Jaume Aiguader, Martí Barrera i Joan Casanovas. En aquest manifest es demana la “instauració de la República Democràtica” i la necessitat d'agrupar les diferents forces polítiques catalanistes i republicanes.

El març de 1931 té lloc, a Barcelona, la Conferència d'Esquerres Catalanes. El 17 s'inicia a l'Ateneu Republicà de Gràcia i es clou els dies 18 i 19 al Foment Republicà de Sants. L'objectiu és crear un nou partit d'esquerres, democràtic i catalanista. El nou partit, **Esquerra Republicana de Catalunya**, es regeix pels principis de justícia social, republicanisme i llibertat nacional de Catalunya, i aglutina l'obrerisme del Partit Republicà Català, els intel·lectuals socialistes del grup de *L'Opinió*, el separatisme d'Estat Català, i el republicanisme federal d'entitats locals i comarcals d'arreu del país.

1 Presidència de la Conferència d'Esquerres Catalanes

Fotografia de Gabriel Casas
Arxiu Nacional de Catalunya

Fotografia publicada a El Día Gráfico el 19 de març de 1931

2 Taula presidencial del I Congrés Nacional Extraordinari d'ERC celebrat a Barcelona els dies 1 i 2 d'octubre del 1932

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona – Arxiu fotogràfic

- 01. Ricard Palacin
- 02. Jaume Alguader
- 03. M. Teresa Claret
- 04. Lluís Companys
- 05. Francesc Macià
- 06. Joan Capdevila
- 07. Nicolau Batlle

El 12 d'abril de 1931 tenen lloc eleccions municipals a l'Estat espanyol. Les candidatures republicanes guanyen a la major part de ciutats. Contra tot pronòstic, Esquerra, que es presenta en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya, és el partit més votat a les principals ciutats i pobles del país.

El 14 d'abril Francesc Macià, des del balcó del palau de la Diputació, proclama la República Catalana, la qual després d'intenses negociacions amb el govern provisional de la Segona República Espanyola, esdevé la Generalitat de Catalunya. Es recupera així la secular institució de govern de Catalunya, dissolta amb la pèrdua de la nostra sobirania nacional el 1714 pel Decret de Nova Planta, arran de la derrota militar catalana davant el rei castellà Felip V, en la Guerra de Successió. Francesc Macià ésdevé el primer president de la recuperada Generalitat.

L'agost de 1931 s'aprova, a través d'un plebiscit popular, l'Estatut de Núria, redactat a partir del reconeixement del dret a l'autodeterminació del poble català, tal i com reflecteix el seu preàmbul. El setembre de 1932, les Corts espanyoles aproven l'Estatut significativament retallat.

DE LA REPÚBLICA CATALANA A L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE 1932

Proclamació de la República Catalana
14 d'abril de 1931
Filmoteca de la Generalitat de Catalunya

República Catalana

CATALANS:

Interpretant el sentiment i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu suffragi, proclamem la República Catalana com Estat integrant de la Federació Ibèrica.

D'acord amb el President de la República federal espanyola senyor Nicet Alcalá Zazera, amb el qual hem realitzat els acords presos en el pacte de Sant Sebastià, en fuig càrrec provisionalment de les funcions de President del Govern de Catalunya, representant que el poble espanyol i el català expressaran quina és en aquests moments l'ur voluntat.

En fer aquesta proclamació, amb el cor obert a totes les esperances, ens comprometem i demostrem a tots els ciutadans de Catalunya que no comptem amb nosaltres per a fer-la prevaleixer pels mitjans que siguin, encara que calgui arribar al sacrifici de la pròpia vida.

Preguem que cada català, així com tot altre ciutadà resident a Catalunya, en faci càrrec de la enorme responsabilitat que en aquests moments pesa sobre tots nosaltres.

Tot aquell, doncs, que portarà l'ordre de la nostra República Catalana, serà considerat com un agent provocador i com un traidor a la Pàtria.

Esperem que tots sabem fer-vos dignes de la llibertat que ens hem donat i de la justícia que, amb l'ajut de tots, serem a establir. Ens agitem sobre roques immortals com són els drets dels homes i dels pobles i, mortis i tot si calgués, no podem perdre.

En proclamar la nostra República, fem arribar la nostra veu a tots els pobles d'Espanya i del món, demanant-los que espiritualment s'afeguin al nostre combat i s'afeguin de la manera més efectiva que hem abansat, i els dicim: aportem la nostra força i tota la nostra força i tota la força del nostre poble romanent per afirmar la pau internacional.

Per Catalunya, pels altres pobles germans d'Espanya, per la fraternitat de tots els homes i de tots els pobles, Catalunya, signem fer-vos dignes de Catalunya. Barcelona, 14 d'abril de 1931.

El President,
Francesc Macià

Campanya a favor de l'Estatut 2 d'agost de 1931

Fotografia de Segarra.
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona – Arxiu Fotogràfic

Ban de proclamació de la República Catalana com a Estat integrant de la Federació Ibèrica 14 d'abril de 1931

Cat. Iccció Pep Ferré

Reunió del Primer Govern de la República Catalana 1931

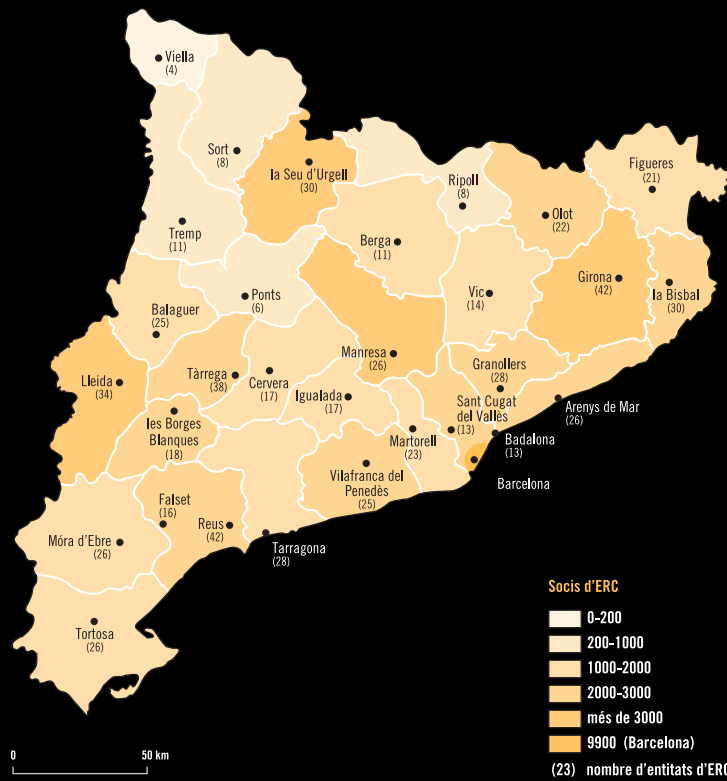
Arxiu de Montserrat Tarradellas i Macià. Monestir de Poblet

IMPLANTACIÓ I CONSOLIDACIÓ

La victòria electoral de 1931 suposa la configuració d'Esquerra com a partit hegemònic a Catalunya, situació que es confirma a les eleccions a Corts Constituents del juny de 1931 i a les eleccions al Parlament de Catalunya del novembre de 1932.

Amb un programa reformista que defensa les llibertats nacionals de Catalunya, el federalisme, l'ensenyament laic, obligatori i gratuït, la llibertat sindical, el foment del cooperativisme, un sistema d'assegurança social, el vot femení, l'abolició de la pena de mort, la plena autonomia dels municipis... Esquerra esdevé la gran força de la Catalunya popular atraient tant les classes treballadores com la petita i mitjana burgesia. De 16.000 afiliats en el moment de la seva fundació passa a més de 70.000 a l'inici de la Guerra Civil.

Dins de la mateixa estructura del partit el mateix 1931, es creen les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català (JEREC) i la Secció Femenina.

Llegiu La Humanitat

c. 1931

C. Herrera

Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

En la difusió del missatge d'ERC hi jugà un paper fonamental la premsa. El diari La Humanitat va aparèixer per primer cop el 9 de novembre de 1931, i va ser dirigit per Unió Campesina fins al gener del 1934. Portaveu oficial d'ERC, va esdevenir el diari de més difusió i més important del partit.

¡Catalans: voteu l'esquerra!

1933

Oliva

Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

Implantació

d'Esquerra Republicana de Catalunya
l'any 1934

Divisió comarcal proposada per Pau Vila i recollida a la ponència presentada a la Generalitat, al 1931

DONA CATALANA!

Doncs: La República l'ha reconegut amb el vot, tota els teus drets civils.

Doncs: La República ha establert el divorci, no per destruir la família, sinó per dignificar-la, per alliberar-la de la brutalitat d'un home, de la crueltat d'una parella o de l'amargura d'un mal viure.

Doncs: La República ha estat la classificació oficial entre els fills «il·legítims» i els fills naturals. Els pares començen amb els fills legítims fora del matrimoni els mateixos drets que respecte amb els nascuts en ell.

Doncs: La República ha donat milions de solistes militars al Marroc de 25.000 homes a 2.000.

Doncs: La República ha obert als teus fills les portes de les Universitats i de les Escoles Superiors. No es la fortuna, sinó la capacitat, allò que pot fer-los homes i pot donar-los una carrera i una posició social.

Doncs: Vota la República.

Doncs: Vota per les Esquenes republicanes!

¡¡ Dona: vota pels que han pensat en els teus drets i en la vida dels teus fills !!

Miting electoral d'ERC celebrat a Barcelona en vigílies de les eleccions legislatives
12 de gener de 1936

Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiv Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiv fotogràfic

Festival atlètic de les JEREC a l'estadi de Montjuïc
22 d'octubre de 1933

Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiv Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiv fotogràfic

Les JEREC arribaren a tenir gairebé 9.000 afiliats, organitzats en escamots fins al 1933, i posteriorment estructurats en grups de joventut que formaven part de dues seccions: la cultural i l'esportiva.

Dona catalana! Vota pels que han pensat...
1933

Biblioteca Fages de Climent, Figueras

Cartell de propaganda de les eleccions legislatives de 1933. Seran les primeres en què les dones podran exercir el dret al vot. En el camp de la política femenina, ERC es plantejava bàsicament dos objectius: aconseguir el dret de les dones al vot i estructurar-ne la participació política, dins del partit.

Militants de les JEREC celebren la promulgació de l'Estatut al cim del Puigmal
Setembre de 1933

Arxiv d'Edicions 62

Dolors Bargalló, en un miting antifeixista al Teatre Olympia de Barcelona
20 de setembre de 1936

Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiv Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiv fotogràfic

Militant d'ERC i gran activista femenina, va ser secretària del Comitè Central del Front Únic Esquerrista de Catalunya i presidenta de la Unió de Dones de Catalunya.

Agrupació Femenina de l'Esquerra de Sant Adrià en la commemoració del II aniversari de la República
14 abril de 1933

Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiv Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiv fotogràfic

Les dones d'ERC van crear el Front Únic Femení Esquerrista per fer front a les organitzacions de dones contràries a la República.

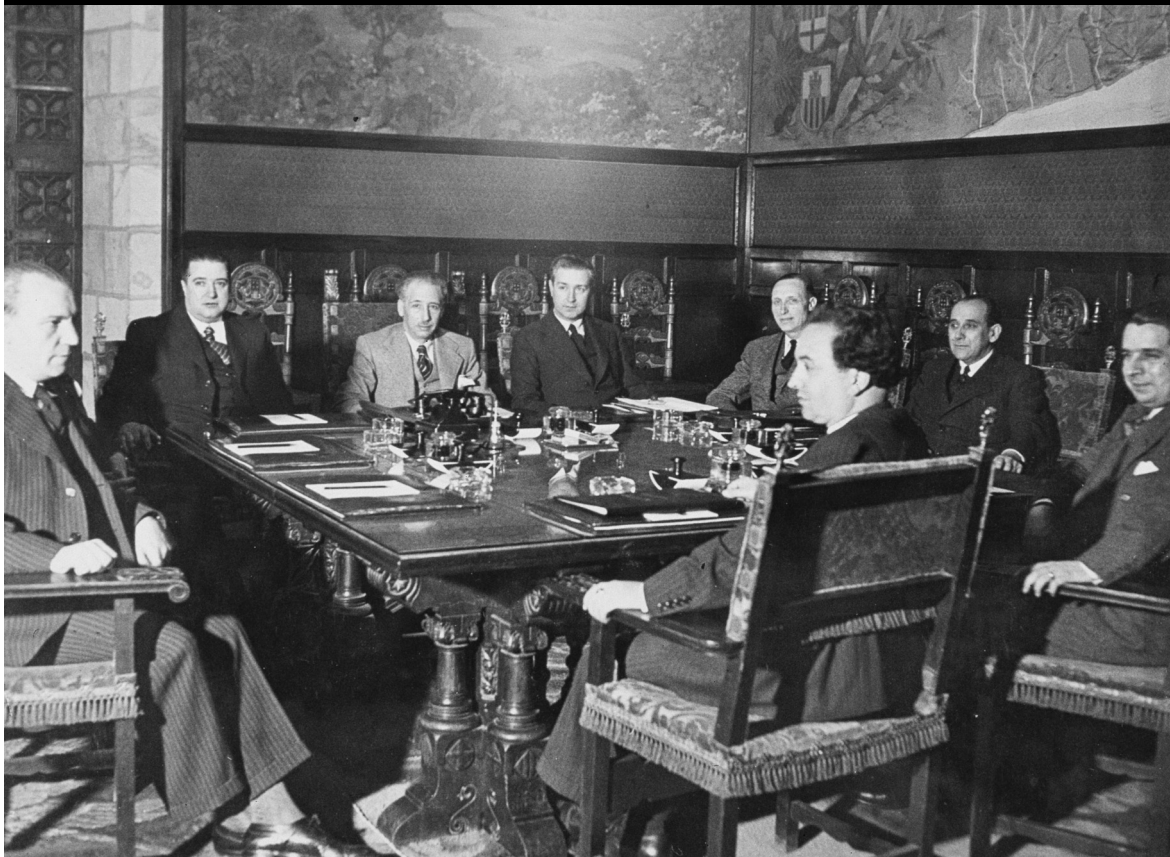
L'OBRA DE GOVERN (1931-1939)

La voluntat de dur a terme una política de progrés, moderna, de transformació social i econòmica es posa de manifest tot just proclamada la República Catalana, quan Francesc Macià forma, el 15 d'abril, el seu primer govern.

Amb la promulgació de l'Estatut i la constitució del Parlament, els diferents governs de la Generalitat, liderats per Esquerra, tenen al seu abast els mitjans per canviar les estructures polítiques, econòmiques, socials i culturals del país.

L'Estatut, amb les seves limitacions, és una eina política important que permet desenvolupar una intensa activitat legislativa i de govern, malgrat les nombroses dificultats de tipus polític i econòmic i l'esclat de la Guerra Civil.

Els governs d'Esquerra a la Generalitat realitzen una extensa obra en camps tan importants pel desenvolupament social com l'educació, la salut, la cultura, l'urbanisme, la reforma agrària, la protecció social...

Govern de la Generalitat

25 de maig de 1936

Fotografia de Pérez de Rozas.

Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona – Arxiu fotogràfic

- 01. Miquel Barcega
- 02. Pere Comas
- 03. Lluís Companys
- 04. Martí Edo
- 05. Josep Maria Espadas
- 06. Ventura Gassó
- 07. Manuel Gual
- 08. Pere Masferrer

CENU, Escola Nova, Poble Lliure
1937

MIBD
Arxius Històrics de la Ciutat de Barcelona

Creat el 29 de juliol del 1936, sobre els principis d'una escola basada en el llaicisme, la coeducació, la catalanització i la gratuïtat.

Ciudadà, ja tens el teu carnet electoral?
1931

Museu
Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

Campanya de la Generalitat per promoure la participació electoral.

Mapa de la Divisió Territorial de Catalunya, en 9 regions i 38 comarques
1936

Biblioteca de Catalunya.
Unitat gràfica: BC, (R, Marco)

Confecionat per Pau Vila (abril del 1933, va ser aplicat per decret l'octubre de 1936).

Teatre de i per a la guerra
1936

CJave
Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

La formació cultural dels soldats va ser una de les preocupacions durant la Guerra Civil espanyola. La Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur va donar al teatre de caràcter social i reivindicatiu al front.

Setmana d'activitats femenines (la dona i la revolució)
1937

Sim
Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

L'activitat femenina desenvolupada essencialment a la reraguarda en els àmbits de l'educació, la sanitat i el treball en la indústria de guerra va representar l'aportació revolucionària femenina contra el feixisme, però també la pròpia lluita per a l'emancipació.

POLÍTQUES D'IGUALTAT

Llei sobre la igualtat jurídica de la dona i dels cònjuges

Majoria d'edat als 21 anys (18 en el cas dels casats)

Creació del Patronat Català de Protecció de la Dona

Decret sobre la interrupció artificial de l'embaràs

Equiparació del treball de la dona al de l'home

Conferència d'Angelina Colubert (afiliada de la Secció femení d'ERC) sobre La influència de l'escola en els homes de demà
28 d'octubre de 1931

Fotografia de Domínguez
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

CULTURA

Creació del Consell de Cultura de la Generalitat

Creació de biblioteques populars

Creació de l'Institut d'Acció Social Universitària i Escolar de Catalunya

Creació de museus

Llei sobre conservació del patrimoni històric, artístic i científic de Catalunya

Publicació de vint-i-set diaris i prop d'un miler de revistes en català

Bibliobus
1936

Fotografia d'Agustí Comelles
Arxiu Agustí Comelles

SANITAT

Llei de divisió sanitària de Catalunya

Llei de coordinació i control sanitari

Creació de la Inspecció Sanitària

Campanyes generalitzades de vacunació

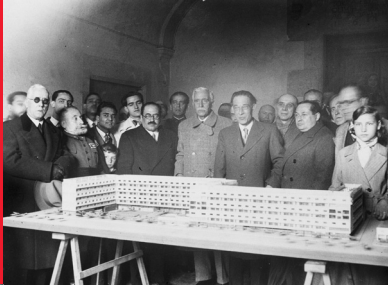
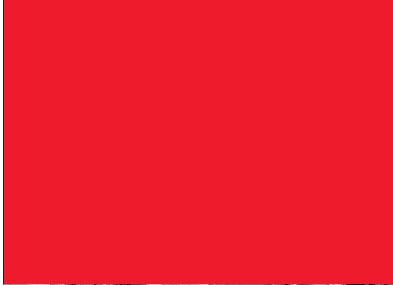
Reforma de l'assistència psiquiàtrica

Organització de l'Assistència Social

Construcció de nous hospitals

Lluís Companys inaugura el Dispensari Central per a la Lluita Antivenèria
16 juliol de 1936

Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona — Arxiu Fotogràfic

DEMOCRÀCIA I AUTOGOVERN

Estatut d'Autonomia
Estatut Interior de Catalunya
Creació del Tribunal de Cassació de Catalunya
Llei municipal
Divisió Territorial de Catalunya
Desaparició dels governs civils
Subordinació de la Guàrdia Civil a la conselleria de Governació

Obres d'adequació del Parlament de Catalunya
1932
Fotografia de Mas
Institut Amatller d'Art Hispànic, Arxiv Mas

ECONOMIA I BENESTAR

Llei de contractes de conreu
Creació de l'Institut de l'Atur Forçós
Llei de cooperatives
Creació del Consell d'Economia de Catalunya
Creació dels Serveis d'Estadística
Creació de la Caixa de Crèdit Industrial i Comercial
Decret d'implantació de la setmana laboral de 40 hores

Francesc Macià davant la maqueta de la Casa Bloc a Sant Andreu
12 de març de 1933
Fotografia de Pérez de Rozas
Arxiv Molins de la Ciutat de Barcelona — Arxiv Fotogràfic

ENSENYAMENT

Creació de l'Institut Escola
Creació de l'Escola Normal de Mestres
Creació de la Universitat Autònoma de Barcelona
Creació del Consell de l'Escola Nova Unificada
Introducció de la coeducació
Implantació de les colònies escolars o d'estiu
Creació de noves escoles i centres de formació professional

Classe amb alumnes de l'Escola Nova Unificada
1937
Fotografia d'Agustí Centelles
Arxiv Agustí Centelles

DELS FETS D'OCTUBRE DE 1934 AL FRONT D'ESQUERRES DE 1936

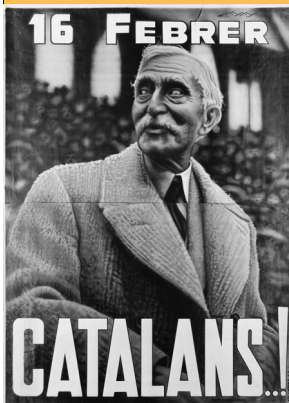
6

El desembre de 1933 mor Francesc Macià. Lluís Companys el succeeix com a president de la Generalitat.

El Parlament de Catalunya aprova, l'abril de 1934, la *Llei de contractes de conreu*, promoguda per Esquerra i la Unió de Rabassaires. Malgrat ser una llei moderada, el Tribunal de Garanties Constitucionals espanyol l'anul·la argumentant que el Parlament de Catalunya no té competències en l'àmbit social. La relació política entre el govern espanyol de dretes i el govern de la Generalitat d'esquerreres és molt tensa. Es qüestiona l'autogovern català, es bloqueja el traspàs de transferències i s'ofega econòmicament el país.

El 6 d'octubre Lluís Companys proclama l'Estat Català, davant els moviments de la dreta que promou un nou cop d'estat militar per acabar amb les transformacions econòmiques i socials i amb les llibertats democràtiques i nacionals. La insurrecció fracasa, la Generalitat és suspesa i els membres del seu Govern són empresonats. **La Generalitat no es restaura fins que Esquerra guanya les eleccions del febrer del 1936 liderant el Front d'Esquerreres**, la versió catalana dels "fronts populars" creats per tota Europa com a resposta a l'expansionisme feixista de l'època.

ESQUERRA
75 ANYS

Dignitat catalana
1936

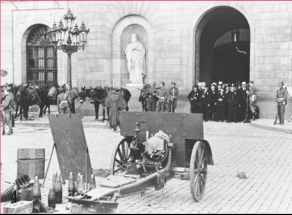
Arteche
Biblioteca de la Universitat de Barcelona. Pavelló de la República

16 de febrer. Catalans!
1936

Casas i Gualhardes
Biblioteca de la Universitat de Barcelona. Pavelló de la República

Per l'amnistia! Vota el front d'Esquerres
1936

Arteche
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

1 Els pagesos es manifesten a Barcelona en suport a la Llei de contractes de conreus
Setembre de 1934

Col·lecció de Jordi Romeu
Arxiv Municipal de Santa Margarida i els Moixos

2 El president Lluís Companys proclama l'Estat Català dins la República Federal Espanyola
6 octubre de 1934

Fotografia d'A. Centelles
Arxiv Agustí Centelles

3 L'exèrcit ocupa la plaça de Sant Jaume i controla la Generalitat i l'Ajuntament
7 Octubre de 1934

Fotografia d'A. Centelles
Arxiv Agustí Centelles

4 Tropes de la Legión espanyola es disposen a ocupar la Generalitat
Octubre de 1934

Fotografia d'A. Centelles
Arxiv Agustí Centelles

5 El govern de la Generalitat a la presó de Madrid, després de ser condemnats a trenta anys de presó
Desembre de 1934

Centre d'Història Contemporània de Catalunya

6 Els Mossos d'Esquadra abandonen la Generalitat després de la seva rendició
Octubre de 1934

Fotografia d'A. Centelles
Arxiv Agustí Centelles

7 Presos polítics sortint de la presó Model de Barcelona, després de l'amnistia
Febrer de 1936

Fotografia d'Agustí Centelles
Arxiv Agustí Centelles

8 Retorn de Lluís Companys a Catalunya
Març de 1936

Filmoteca de la Generalitat de Catalunya

LA GUERRA I LA REREGUARDA

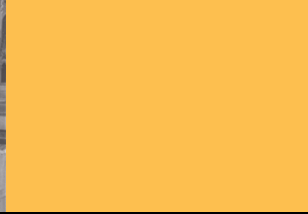
El juliol de 1936 l'exèrcit espanyol liderat pel general Franco encapçala un cop d'estat feixista contra la República, esclatant la Guerra Civil. A Catalunya la rebel·lió fracasa perquè la Guàrdia d'Assalt de la Generalitat amb el suport d'obriers armats i de la Guàrdia Civil derrota els militars.

Milers de joves catalans prenen les armes en defensa de Catalunya, la República i la democràcia, incorporant-se primer a les milícies antifeixistes, que diverses forces polítiques i sindicals organitzen com fa Esquerra amb la Columna Macià-Companys, i més tard a l'Exèrcit Popular. Alhora les noies s'incorporen al treball a les fàbriques tot contribuint a l'esforç de guerra contra el feixisme.

Durant els difícils anys del conflicte, Esquerra, des del Govern de la Generalitat, treballa sempre per salvaguardar la legalitat republicana fent front als abusos comesos en la rereguarda pels sectors extremistes i elements incontrolats, salvant vides de persones i el patrimoni cultural.

Mentre que la República es abandonada a la seva sort per les democràcies occidentals i només rep un suport limitat de la Unió Soviètica, els franquistes reben l'ajut dels feixistes italians i dels nazis alemanys, fet que acaba portant a la victòria dels sublevats.

L'hivern del 1939, un cop derrotades les forces republicanes a la decisiva Batalla de l'Ebre, les tropes franquistes ocupen una Catalunya exhausta després d'haver patit dos anys de constants bombardejos sobre els principals nuclis urbans. El Govern de la Generalitat i mig milió de catalanes i catalans han d'exiliar-se.

**Desfilada d'escamots
d'Estat Català i ERC**
11 de setembre de 1936
Fotografia de Brangul
Col·lecció Pep Ferré

**Camió d'Impremta i Cinema
i Radió Associació de Catalunya
al front d'Aragó**
1936
Arxiu Nacional de Catalunya

**Camió de recollida de joguines
per als infants d'Aragó**
1937
Arxiu Nacional de Catalunya.
Fons Generalitat de Catalunya (II República)

Les JEREC
1936
Martí Bas
Biblioteca de la Universitat de Barcelona, Pavelló de la República

Aixafem el feixisme
(fragment)
1938
Català Roca
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

EXILI, REPRESSIÓ I CLANDESTINITAT

La Dictadura franquista avorta el brillant període de transformacions socials i de construcció nacional de Catalunya liderat per Esquerra i obre un fosc període de repressió social i política que dura quasi quatre dècades, durant les quals els drets civils, socials i econòmics són negats, la llengua catalana perseguida i la Generalitat abolida, en un nou intent de genocidi cultural contra Catalunya.

Les persones que han format part de sindicats o partits polítics són perseguides i represaliades. Més de 700 militants d'Esquerra són executats, entre ells una quarantena d'alcaldes i l'únic diputat que no havia marxat a l'exili. Però sens dubte el cas més paradigmàtic és la de **l'únic president d'un país democràtic afusellat: Lluís Companys, assassinat el 15 d'octubre de 1940 al castell de Montjuïc de Barcelona, després d'haver estat lliurat per la Gestapo al govern franquista espanyol.**

Josep Irla, d'Esquerra, pren el relleu de Companys. I el 1954 Irla, per motius de salut, és substituït pel líder d'Esquerra, Josep Tarradellas com a nou president de la Generalitat a l'exili.

Al llarg de tot el franquisme Esquerra forma part de multitud d'iniciatives polítiques, sempre amb l'objectiu de la recuperació de la democràcia i de la llibertat nacional de Catalunya.

La multitudinària manifestació de l'Onze de Setembre de 1976, a Sant Boi de Llobregat, obre el camí cap a la recuperació de la democràcia i l'autogovern.

En les primeres eleccions democràtiques, el juny de 1977, Esquerra no pot presentar-se amb les seves pròpies sigles en no ser legalitzada, fins l'agost, per la seva condició de partit republicà i defensor de l'autodeterminació. Malgrat això Esquerra concorre a les eleccions en una coalició electoral i aconsegueix un diputat al Congrés: el seu líder Heribert Barrera.

La massiva manifestació de l'Onze de Setembre de 1977 accelera el retorn de Josep Tarradellas com a legítim president de la Generalitat de Catalunya.

El 1978 Esquerra s'oposa a un projecte de Constitució espanyola, tutelada per unes forces armades predemocràtiques, que no reconeix la realitat plurinacional de l'Estat ni el dret dels pobles a l'autodeterminació i que consagra a la monarquia i a l'exèrcit com a símbols i garants de la "unitat nacional espanyola".

Amb l'aprovació de l'Estatut de Sau, el 1979, es reactiva la vida parlamentària catalana, i les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, el 1980, signifiquen l'inici d'un llarg període d'hegemonia de CiU, la coalició política liderada pel nou president de la Generalitat Jordi Pujol.

1 Càrrega policial contra una manifestació antifrancista convocada per l'Assemblea de Catalunya
1976

Fotografia de Manuel Armengol.
Arxiv Nacional de Catalunya. Fons PSUC.

3 Sessió de l'Assemblea de Catalunya
29 de juliol de 1976

Fotografia de Carles Bosch.
Arxiv ANUJ.

4 Miting multitudinari convocat a Montjuïc per «Esquerra de Catalunya», abans de la legalització
12 de juny de 1977

Arxiv de l'Agència EFE

5 ERC torna a col·locar el seu logotip al balcó de la Seu Nacional, al Passeig de Colom
3 d'agost de 1977

Fotografia de Xavier Valls.
Arxiv ANUJ.

2 Primera assemblea —tolerada— d'ERC després del franquisme (8a Congrés Nacional)
4 de juliol de 1976

Arxiv d'Heribert Barrera

Joan Rodríguez i Papasseit, Carles Sala
—salutant Josep Verde i Aldas— i Heribert Barrera.

PRESENT I FUTUR: REIVINDICACIÓ I GOVERN

10

Al llarg dels anys 80 Esquerra perd suport popular en consonància amb un programa polític sense actualitzar i amb una base militant envellida.

El 1987 es produeix la *Crida Nacional a ERC*, una iniciativa per tal de rejuvenir i relançar el partit, aglutinant a les noves generacions independentistes sorgides arrel de la decepcionant Transició espanyola.

El 1992 una Esquerra explícitament independentista esdevé la tercera força del Parlament de Catalunya.

Des del 1996 Esquerra, liderada per Josep-Lluís Carod-Rovira, denuncia l'espoli fiscal que pateix Catalunya i la demanda d'un Nou Estatut nacional que ens doti de més poder polític i d'un sistema de finançament just.

En el darrer cicle electoral (2003-2004) Esquerra obté els millors resultats de la seva història recent, amb 650.000 vots, 1.300 regidories, 123 alcaldies, 23 diputats al Parlament, 8 al Congrés, 4 senadors i 1 eurodiputat.

Fruit d'aquests resultats, Esquerra signa l'Acord del Tinell i forma (en coalició amb PSC i ICV-EUiA) el primer govern catalanista i d'esquerres a la Generalitat de Catalunya des de la restauració de la democràcia. El Govern és encapçalat pel president Pasqual Maragall, del PSC, i pel conseller primer Josep Bargalló, d'Esquerra.

ESQUERRA
75 ANYS

1 Josep Tarradellas i Heribert Barrera en la celebració del 50è aniversari de la fundació d'Esquerra
27 de març de 1981
Fotografia de Pau Oliva
Arxiu El Periódico

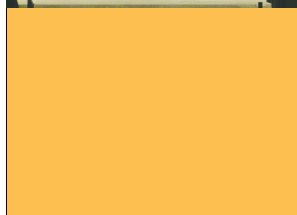
2 Intervenció d'Heribert Barrera a la Diada Nacionalista del Pi de les Tres Branques (Pla de Campllong)
1983
Fotografia de Montserrat Manent
Arxiu d'Esquerra Republicana de Catalunya

3 Grup parlamentari d'Esquerra en la legislatura de 1984-1988
Col·lecció Victor Torres
Albert Alay, Marçal Casanovas, Heribert Barrera, Victor Torres i Marc-Aurèli Vila

5 Elecció d'Angel Còdon com a secretari general del partit en el 16è Congrés Nacional celebrat a Lleida
19 de novembre de 1989
Fotografia d'Oriol Rosell
Arxiu El Periódico

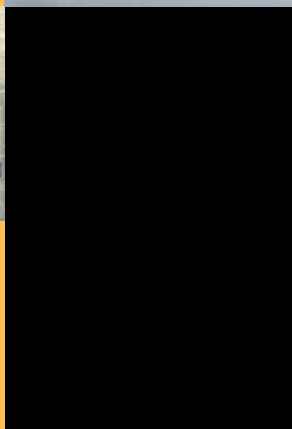
4 Roda de premsa per anunciar la incorporació al partit d'una part dels signants de la Crida Nacional a ERC
16 de febrer de 1987
Arxiu ARD
D'esquerra a dreta: Joan Hortalà, Josep-Lluís Carró-Rovira i Angel Còdon

6 Concert de Lluís Llach, organitzat per Esquerra i la Crida, amb motiu de la campanya Els nostres impostos a Catalunya
25 d'abril de 1993
Arxiu d'Esquerra Republicana de Catalunya

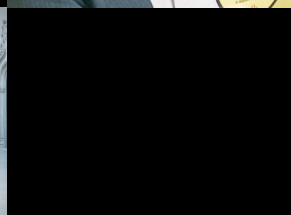

7 Signatura de l'acord per un govern catalanista i d'esquerrès al Palau del Tinell
14 de desembre de 2003
Fotografia de Tjerk van der Meulen
Aniu Aiguà

8 Executiva Nacional d'Esquerra
Juliol de 2004
Fotografia de Toni Garriga
EFE

9 Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya
Octubre de 2004
Fotografia de Jordi Rodmar
Aniu Generalitat de Catalunya

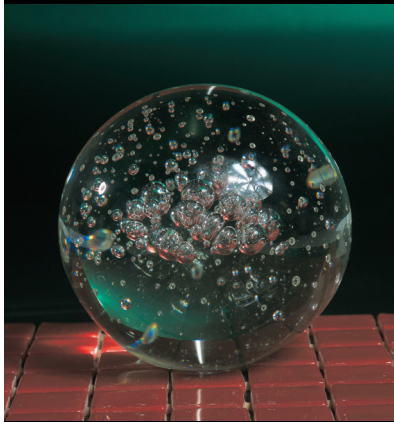

10 L'eurodiputat d'Esquerra, Bernat Joan, en campanya contra el projecte de Constitució europea
Gener de 2005
Fotografia de Josep Guisasa
Aniu d'Esquerra Republicana de Catalunya

11 Manifestació a Barcelona
«Som una nació i tenim el dret de decidir»
18 de febrer de 2006
Fotografia de David Campos
Aniu d'Esquerra Republicana de Catalunya

Josep-Lluís Carod-Rovira
14 d'abril de 2002
Fotografia de Gina Calvet
Axiu d'Esquerra Republicana de Catalunya

MÓN

Referència general. Realitat. Universalitat. Comunicació, proximitat i distància. Mundialització des de la diversitat. Globalització dels drets democràtics i ciutadania. Obertura i projecció internacional.... Sostenibilitat, diversitat, **solidaritat**!

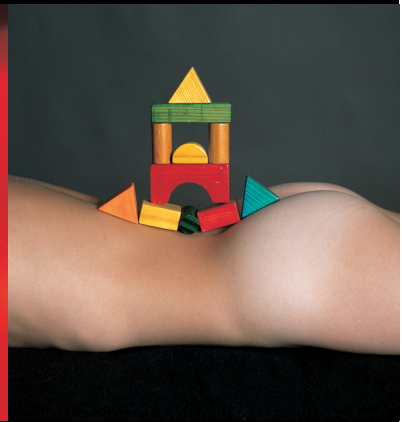
Fotografia de Pere Formiguera

SOLIDARITAT

Identificació amb l'altre. Sosteniment recíproc. Pertinença al grup. Cohesió social. Combat quotidià contra la marginació i la discriminació. Cooperació, fraternitat, força. Complicitat i generositat. Internacionalisme... Món, progrés i **sostenibilitat**!

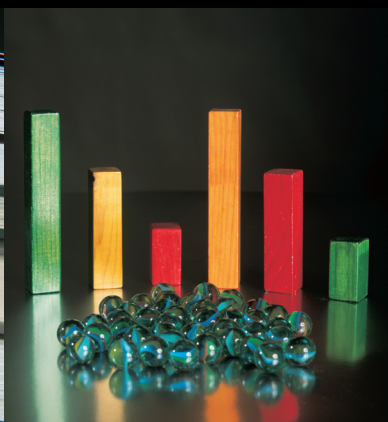
Fotografia de Pere Formiguera

SOSTENIBILITAT

Garantia de relació equilibrada amb el medi natural. Diversitat d'ecosistemes naturals i socials. Economia ecològica. Viabilitat social. Qualitat de vida. Solidaritat generacional. Projecció cap al futur. Cultura de la pau... Cultura, diversitat, **progrés**!

Fotografia de Pere Formiguera

PROGRÉS

Transformació de la societat amb voluntat de millora i superació col·lectiva. Desenvolupament econòmic basat en valors ètics i cívics. Benestar social. Utopies de dimensió humana. Justícia, igualtat i llibertat... Sostenibilitat, solidaritat, **cultura!**

Fotografia de Pere Formiguera

CULTURA

Transformació de la natura. Conreu del coneixement. Producció lingüística i simbòlica. Ciència, tècnica, art, literatura, educació i igualtat d'oportunitats. Societat de coneixement democràtic. Aprenentatge. Catalanitat... Diversitat, món, **democràcia!**

Fotografia de Pere Formiguera

DEMOCRÀCIA

Poder de la ciutadania. Transparència. Garantia de drets i responsabilitat. Consciència comunitària solidària. Camí, procés, conquesta. Respecte a la diversitat. Voluntat compartida. Diàleg. Negociació. Pau... Independència, progrés, **llibertats!**

Fotografia de Pere Formiguera

LLIBERTATS

Espai d'autodeterminació individual i col·lectiva. Comunitat civil democràtica. Cultura cívica laica. Correspondència de drets i deures. Desig, necessitat i coneixement. Impugnació de discriminacions. Creativitat i pluralitat... Democràcia, independència, **diversitat**!

Fotografia de Pere Formiguera

DIVERSITAT

Diferència sostinguda des de la igualtat de drets i deures. Afirmació contra l'homogeneïtat i l'estandarització. Contrast. Mirall. Vida, complexitat, respecte. Comprensió de l'altre. Diàleg intercultural... Cultura, solidaritat, **independència**!

Fotografia de Pere Formiguera

INDEPENDÈNCIA

Control del propi destí. Autodeterminació en un espai fet d'interdependències. Absència de sotmetiment; plenitud d'autogovern. Sobirania popular. Projecte compartit. Condició necessària per a la solidaritat. Països Catalans... Llibertats, democràcia, **món**!

Fotografia de Pere Formiguera